

Aan
RvB, Titus Livius, Peter Ploegsma, André Timmermans

cc
Jan Stalman

Datum
16 december 2008

Van
KENNISCENTRUM,

Ed Berendsen
T (020) 687 1625
Ed.Berendsen@uwv.nl

P. Rijsburger
T (020) 687 1956
Peter.Rijsburger@uwv.nl

Onderwerp

KM 08/22 WW Raming 2008-III

Punsgewijze samenvatting van de belangrijkste signalen

- De economische vooruitzichten zijn sterk verslechterd. Het CPB heeft zijn ramingen voor 2009 en 2010 daarom fors verlaagd. De onzekerheid blijft echter groot. Er moet daarom rekening mee gehouden worden dat de vooruitzichten verder verslechteren.
- Als gevolg van de verslechterde economische ontwikkeling is de raming van de beslissingen WW voor 2009 verhoogd tot 358.000 (+57.000). De raming voor 2010 komt uit op 436.000. In de CPB-variant "lagere groei wereldhandel" komt de raming voor 2009 uit op 371.000 en voor 2010 op 491.000
- Ultimo 2009 wordt een WW-bestand verwacht van 180.000 (+15.000). In 2010 zal het bestand toenemen tot 217.000. In de CPB-variant "lagere groei wereldhandel" komt de raming voor 2009 uit op 185.000 en op 244.000 voor 2010.
- Verwacht kan worden dat ook in 2011 het aantal beslissingen en het WW-bestand verder zullen toenemen, zij het in een lager tempo.
- Verder geldt dat door alle beleidsmaatregelen uit de afgelopen jaren de WW (onder gelijke omstandigheden) niet meer zo sterk kan toenemen als in de vorige recessie.

Inleiding

Ten behoeve van de begrotingscyclus en de fonds- en premienota's wordt periodiek een raming gemaakt van de volumeontwikkeling van de sociale zekerheidswetten. Daarin worden de beleidsuitgangspunten, de macro-economische ontwikkeling van het CPB en de realisaties bij de verschillende wetten verwerkt. De beleidsuitgangspunten worden in overleg tussen SZW en UWV vastgesteld. Ten opzichte van voorjaarsraming 2008-II verschilt deze raming op twee punten. De realisaties tot en met november 2008 zijn verwerkt en de macro-economische uitgangspunten zijn gebaseerd op de decemberbrief van het CPB.

De opbouw van het memo is als volgt. In de hoofdtekst wordt ingegaan op de totaalraming. In de totaalraming komt alles tezamen. In de bijlagen worden de verschillende bouwstenen die voor de ramingen zijn gebruikt nader uiteengezet. Bijlage A bevat het economische beeld, bijlage B gaat in op de relevante beleidselementen die voor de raming van belang zijn en bijlage C gaat in op de wijze waarop de verschillende elementen in de raming zijn verwerkt.

Ramingen

Door de financiële crisis zijn de macro-economische uitgangspunten voor 2009¹, die ten grondslag liggen aan de ramingen van het werkaanbod UWV², niet meer van toepassing. In de decemberbrief heeft het CPB zijn prognoses voor 2009 aanzienlijke bijgesteld. De economische groei (BBP) is verlaagd van 1,25% naar -0,75%. Voor 2010 wordt een groei van 1% verwacht. De consequenties van deze neerwaartse bijstelling voor de ontwikkeling van de WW in 2009 en 2010 zijn groot (tabel 1).

Tabel 1 Basisprognose

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Prognose 2008-III (aantallen x 1000)									
Beslissingen	452,6	371,0	306,8	291	358	436	443	443	443
Afwijzingen	76,2	59,9	53,8	55	63	76	78	78	78
Toekenningen	376,4	311,1	253,0	236	295	359	365	365	365
Beëindigingen	392,3	369,8	311,2	267	277	322	352	361	365
Lopend bestand	307,4	250,2	192,5	162	180	217	230	234	234
Uitkeringsjaren ³	276,7	237,4	182,5	151	159	193	212	219	220
Mutaties (%)									
Beslissingen	-12,3	-18,0	-17,3	-5,2	23,1	21,7	1,7	0,0	0,0
Afwijzingen	-22,6	-21,4	-10,2	1,9	14,8	21,5	2,6	0,0	0,0
Toekenningen	-9,8	-17,3	-18,7	-6,7	25,1	21,7	1,6	0,0	0,0
Beëindigingen	4,4	-5,7	-15,9	-14,3	4,0	16,3	9,3	2,4	1,1
Lopend bestand	-4,9	-18,6	-23,0	-15,9	11,1	20,6	5,9	1,9	0,1
Uitkeringsjaren	7,4	-14,2	-23,1	-16,6	5,2	21,0	10,2	3,2	0,7
Prognose 2008-II (aantallen x 1000)									
Beslissingen	452,6	371,0	304,8	283	301	306	309	312	314
Afwijzingen	76,2	59,9	53,8	48	50	51	51	52	52
Toekenningen	376,4	311,1	253,0	235	251	255	258	260	262
Beëindigingen	392,3	369,8	311,2	265	249	255	257	259	261
Lopend bestand	307,4	250,2	192,1	162	165	164	166	167	168
Uitkeringsjaren	276,7	237,4	188,0	150	146	147	148	149	150

Het terugvallen van de economie zorgt er voor dat in 2009 het aantal beslissingen toeneemt van 291.000 naar 358.000 (was 301.000), een stijging van 57.000. Zowel het aantal afwijzingen als het aantal toekenningen nemen sterk toe. In 2010 wordt de toename als gevolg van de vertragingseffecten die inherent aan de ontwikkeling van de WW nog groter

¹ Zie CPB, Macro economische verkenningen 2009 (MEV, september 2008)

² Kennismemo KM08-12 Raming WW 2008-II

³ Uitkeringsjaren worden berekend als het gemiddelde lopend bestand gecorrigeerd voor parttime effecten. De parttime factor voor 2008 is gehandhaafd op 0,86, en voor 2009 op 0,87. Voor 2010 e.v. is de parttimefactor verhoogd van 0,87 tot 0,90. De prognose kan afwijken van de ramingen in de Fondsnota's. Ze is bedoeld om een vergelijking te kunnen maken met de prognoses van SZW.

dan in 2009. Het aantal beslissingen neemt toe tot 436.000, een stijging van 78.000 ondanks een aantrekkende economische groei.

Door het stijgende aantal toekenningen neemt ook het aantal beëindigingen weer toe. De ontwikkeling van het aantal beëindigingen loopt echter altijd achter bij de ontwikkeling van het aantal toekenningen. Bovendien neemt de uitstroomkans in beide jaren af.

Tot november 2008 daalde het lopend bestand nog. In feite bedraagt de daling van het bestand in 2008 nog 16%, ondanks het feit dat de crisis eigenlijk al een jaar bezig is. Pas in november was de instroom voor het eerst in jaren weer groter dan de uitstroom. Vanaf dat punt zal het bestand weer gaan toenemen. Omdat het lopend bestand altijd vertraagd reageert op de toename van de instroom is de stijging in eerste instantie niet zo groot. In 2009 neemt het bestand toe met 11%. In 2010 wordt echter een toename verwacht van 21%, en de stijging zal doorgaan in 2011 en 2012, ook al neemt de instroom niet verder toe.

De omslag in de ontwikkeling van de WW in de basisprognose wordt volledig bepaald door de conjunctuur. De invloed van beleidsmaatregelen is verwaarloosbaar.

Voor de **middellange termijn** vormt het uitgangspunt de middellange termijn raming (MLT) van het CPB. In de jaren 2011-2013 gaat deze uit van een constante groei van het BBP met 1,75%. Ook de andere grootheden kennen bij veronderstelling een constante ontwikkeling. Bij een constante economische groei van 1,75% (ongewijzigd) en een constante stijging van de loonsom met 3,8% (ongewijzigd) is er sprake van een stabiel instroomniveau in de WW.

Met nadruk wijzen we erop dat de raming voor 2011 e.v. geen echte prognose is. De gebruikte macro economische grootheden zijn middellange termijn gemiddelden.

Scenario: een verdere daling van de wereldhandel

De economische vooruitzichten zijn momenteel erg onzeker. De huidige crisis lijkt ernstiger te worden dan eerdere recessies uit de afgelopen 30 jaar. Het is daarom de vraag of de modellen die gebruikt worden voor de ramingen van de economische ontwikkeling wel voldoende rekening houden met de veranderingen in de economie. Het CPB heeft daarom een paar varianten opgenomen: een variant met een verder dalende groei van de wereldhandel, een variant met een hogere olieprijs en een variant met meer consumptie door de huishoudens. Voor Nederland werkt vooral een lager groei van de wereldhandel negatief uit op de economische ontwikkeling. We zullen daarom nagaan wat een dergelijk scenario voor consequenties heeft voor de ontwikkeling van de WW.

Tabel 2 Uitgangspunten economische ontwikkeling

Grootheden	2008		2009		2010	
	basis	basis	<i>scenario</i>	basis	<i>scenario</i>	
Bruto binnenlands product (%)	2,25	-0,75	-1,75	1,0	-0,2	
Inflatie (%)	2,5	1,5	1,4	1,0	1,1	
Loonsom, marktsector (%)	4,25	3,75	3,35	2,25	2,0	
Werkgelegenheid (arbeidsjaren, %)	1,5	-0,75	-0,85	-3,0	-4,0	
Werkloze beroepsbevolking (x1000)	300	350	358	495	564	

In tabel 2 zijn de belangrijkste economische grootheden voor de basisprognose en de scenario "lagere groei wereldhandel" opgenomen.

In het scenario leidt het verder inzakken van de wereldhandel tot een tot een extra daling van de economische groei in 2009 (-1%-punt) en in 2010 (-1,25-punt). Als gevolg daarvan neemt de werkloze beroepsbevolking verder toe. De loonsom zal onder invloed daarvan wat achterblijven. De gevolgen van dit scenario voor de ontwikkeling van de WW zijn fors. In tabel 3 zijn de resultaten weergegeven.

Tabel 3 Prognose, variant "lagere groei wereldmarkt"

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Beslissingen	452,6	371,0	306,8	291	371	491	503	503	503
Afwijzingen	76,2	59,9	53,8	55	65	86	89	89	89
Toekenningen	376,4	311,1	253,0	236	306	406	414	414	414
Beëindigingen	392,3	369,8	311,2	267	283	347	394	407	414
Lopend bestand	307,4	250,2	192,5	162	185	244	264	271	272
Uitkeringsjaren	276,7	237,4	182,5	151	162	210	242	252	255
Mutaties (%)									
Beslissingen	-12,3	-18,0	-17,3	-5,2	27,5	32,5	2,4	0,0	0,0
Afwijzingen	-22,6	-21,4	-10,2	1,9	18,7	32,1	3,6	0,0	0,0
Toekenningen	-9,8	-17,3	-18,7	-6,7	29,5	32,7	2,2	0,0	0,0
Beëindigingen	4,4	-5,7	-15,9	-14,3	6,2	22,5	13,6	3,5	1,6
Lopend bestand	-4,9	-18,6	-23,0	-15,9	14,0	31,9	8,5	2,6	0,1
Uitkeringsjaren	7,4	-14,2	-23,1	-16,6	7,0	29,6	15,1	4,5	1,0

In vergelijking van met de basisprognose neemt het aantal beslissingen in 2009 extra toe met bijna 13.000 en in 2010 met 56.000 (+13%). Ook het aantal afwijzingen en het aantal toekenningen en het bestand liggen in 2010 12-13% hoger dan in de basisprognose.

Vergelijking met vorige recessie

Zoals gezegd is de onzekerheid over de economische ontwikkeling groot. De vraag is hoe de basisprognose uit tabel 1 zich verhoudt tot de ontwikkeling uit de vorige recessieperiode (2001-2004). Ook in deze periode waren de economische problemen groot. We hadden te maken met de gevolgen van de dot.com bubbel. De AEX daalde van circa 700 naar ongeveer 200. Vergelijk dit met de huidige daling tot nu toe: van ruim 500 naar 240. Daarnaast had Nederland last van de gevolgen (na de invoering van de euro) van de uit de hand gelopen loonkostenstijging. In tabel 4 is de vergelijking gemaakt tussen beide periodes.

Uit de tabel blijkt dat de economische groei in de aanloopjaren 2000 – 2001 vergelijkbaar is met de aanloopjaren 2007-2008. In 2009 daalt de economische groei sterker dan in 2002. Aan de andere kant is het herstel in 2010 sterker dan in 2003. De cumulatieve groei is de jaren 2009 – 2010 is echter vergelijkbaar met de jaren 2002 – 2003. De vraag is of dat ook geldt voor de ontwikkeling van de WW.

Tabel 4 Vergelijking huidige situatie met de situatie tijdens de vorige recessie

Recessie 2000-2004	2000	2001	2002	2003	2004
Economische groei (BBP,%)	3,5%	1,9%	0,1%	0,3%	2,2%
Toekenningen WW (x 1000)	274,6	251,6	324,8	418,2	426,2
Mutatie (%)	-15,6%	-8,4%	29,1%	28,7%	1,9%
WW-bestand ultimo jaar (x 1000)	187,1	161,2	199,5	275,0	325,4
Mutatie (%)	-12,4%	-13,8%	23,7%	37,9%	18,3%
Recessie 2007- ?	2007	2008	2009	2010	2011
Economische groei (BBP,%)	3,5%	2,3%	-0,75%	1,0%	?
Toekenningen WW (x 1000)	253,0	236	295	359	365
Mutatie (%)	-18,7%	-6,7%	25,1%	21,7%	1,6%
WW-bestand ultimo jaar (x 1000)	192,6	162	180	217	230
Mutatie (%)	-23,2%	-15,9%	11,1%	20,6%	5,9%

Wat opvalt is dat de start in beide periodes vrijwel vergelijkbaar is (overigens ondanks een sterk gestegen beroepsbevolking: de WW-frequentie is dus wel gedaald). De uitzondering is de daling van het WW-bestand. Deze is over 2007-2008 een stuk groter dan over 2000-2001. Deze grotere afname houdt verband met de wijzigingen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd in de WW. We komen daar later nog op terug.

In de feitelijke recessieperiode zien we dat de voorspelde stijgingspercentages voor de instroom in de jaren 2009 – 2010 wat lager liggen dan bij in de jaren 2002-2003. De instroom neemt in de basisprognose dus nog steeds minder sterk toe dan in de vorige recessie. Voor de variant "lagere groei wereldhandel" geldt dat niet. In die variant stijgt de instroom in 2009 en 2010 met ongeveer 30%, net als tijdens de vorige recessie. Er is een veel duidelijker verschil als we kijken naar de ontwikkeling van het lopend bestand. De verwachte stijgingspercentages zijn in huidige recessie veel lager dan tijdens de vorige recessie. Dat geldt zelfs voor de variant "lagere groei wereldhandel". We kunnen voor het WW-bestand ook een vergelijking maken tussen dal en piek. De hoogste van het WW-bestand werd in de vorige recessie pas bereikt in februari 2005 (344.433), ruim twee keer de omvang die bestand had op het laagtepunt in oktober 2001 (158.104). Voor de huidige recessie geldt dat laagste punt van WW-bestand naar alle waarschijnlijk bereikt werd in oktober van 2008 (161.152). In de basisprognose zal het bestand waarschijnlijk niet verder stijgen dan tot circa 250.000 (2012), hetgeen maar een stijging met ongeveer 50% is.

De bestandsontwikkeling loopt dus uiteen. Hoe kan dat? Wat we ons moeten realiseren is dat de regels van WW sinds 2003 sterk zijn veranderd. Een bloemlezing: eind 2003 is de vervoluitkering afgeschaft, begin 2006 is de wekeneis aangescherpt, eind 2006 is het feitelijke arbeidsverleden ingevoerd, is de kortdurende uitkering afgeschaft en vervangen door een in duur gehalveerde loongerelateerde uitkering. Verder is eind 2006 de duur van de loongerelateerde uitkering verkort tot 38 maanden. Tenslotte is in 2007 de maatregel "voortzetting WW bij kortdurende ziekte (DWBZ)" ingevoerd. De lijst gaat echter verder.

De aanpassingen hebben er vooral toe geleid dat de gemiddelde duur van de WW-uitkering sterk daalt en dat verlaagt het WW-bestand. In een simulatie hebben we al eens eerder een

schatting gemaakt van het effect van een aantal van de genoemde maatregelen⁴. Daaruit bleek dat de maatregelen het structurele bestand met circa 30% verlagen ten opzichte van de ongewijzigde situatie. We kunnen hieruit concluderen dat onder gelijke omstandigheden de piek van het lopend bestand ongeveer 100.000 lager zal uitkomen dan in 2005. Dit spoort met de verwachte piek van 250.000. De vraag is alleen of de omstandigheden hetzelfde zullen zijn. Er zijn signalen dat de huidige crisis zwaarder wordt dan de vorige. Het is dus noodzakelijk om de ontwikkeling te blijven volgen.

Bij de vorige conclusie moet echter wel een belangrijke opmerking gemaakt worden. Hoewel het WW-bestand onder gelijke omstandigheden niet meer zo groot kan worden als in de vorige recessie betekent dit niet automatisch dat daarmee ook de totale werkloosheid lager wordt. De winst is bij de WW vooral behaald door de bekorting van het recht op WW. Voor zover deze prikkel niet heeft geleid tot snellere werkhervatting betekent dit vooral een grotere doorstroom naar de Bijstand dan wel naar de groep niet uitkeringsgerechtigden.

Wat kunnen we uit de vergelijking van beide periodes verder concluderen? Een belangrijke constatering is dat de stijging bij de WW niet zal stoppen in 2010. Ook in 2011 zal de instroom verder stijgen, zij het geringer. De stijging van het bestand zal zelfs nog langer duren.

Samenvattend: De economische vooruitzichten zijn sterk verslechterd. Het CPB heeft zijn ramingen voor 2009 en voor 2010 daarom fors verlaagd. Er moet rekening mee gehouden worden dat de economische vooruitzichten nog verder verslechteren.

De economische vooruitzichten zijn sterk verslechterd. Het CPB heeft zijn ramingen voor 2009 en 2010 daarom fors verlaagd. De onzekerheid blijft echter groot. Er moet daarom rekening mee gehouden worden dat de vooruitzichten verder verslechteren.

Als gevolg van de verslechterde economische ontwikkeling is de raming van de beslissingen WW voor 2009 verhoogd tot 358.000 (+57.000). De raming voor 2010 komt uit op 436.000. In de CPB-variant "lagere groei wereldhandel" komt de raming voor 2009 uit op 371.000 en voor 2010 op 491.000

Ultimo 2009 wordt een WW-bestand verwacht van 180.000 (+15.000). In 2010 zal het bestand toenemen tot 217.000. In de CPB-variant "lagere groei wereldhandel" komt de raming voor 2009 uit op 185.000 en op 244.000 voor 2010.

Verwacht kan worden dat ook in 2011 het aantal beslissingen en het WW-bestand verder zullen toenemen, zij het in een lager tempo.

Verder geldt dat door alle beleidsmaatregelen uit de afgelopen jaren de WW (onder gelijke omstandigheden) niet meer zo sterk kan toenemen als in de vorige recessie.

⁴ Zie kennismemo 2005-05 "Stelselherzieningen in de WW sinds 2003". Overigens hebben de maatregelen ook een zeker effect op de instroom gehad. Daar is het effect echter veel geringer: een drukkend effect van circa 5% tot 10%.

Bijlage A: Het economische beeld

De prognoses van de volumina zijn mede gebaseerd op de economische ontwikkeling. De economische ontwikkeling beïnvloedt de verzekerde populatie en de ontwikkeling van de werkloosheid. De belangrijkste economische grootheden die de grondslag vormen voor de verschillende basisprojecties zijn opgenomen in tabel A.1.

Met nadruk wijzen we erop dat de prognose voor 2011-2013 geen echte prognose is. De gebruikte macro economische grootheden zijn middellange termijn gemiddelden. De nieuwe prognoses voor 2009 en 2010 zijn afkomstig uit het CPB memorandum van december 2008⁵.

Tabel A.1 Uitgangspunten economische ontwikkeling voor de periode 2007 – 2013 (jaarlijkse groei in procenten)

Grootheden	2007	2008		2009		2010	2011-2013
		<i>vorige</i>	nieuw	<i>vorige</i>	nieuw		
Bruto binnenlands product	3,5	2,3	2,25	1,25	-0,75	1,0	1,75
Inflatie	1,6	2,8	2,5	3,7	1,5	1,0	
Loonsom, marktsector	3,4	4,2	4,25	4,2	3,75	2,5	2,5
Werkgelegenheid (arbeidsjaren)	2,6	1,7	1,5	0,1	-0,75	-3,0	
Werkgelegenheid (personen)	2,6	2,0	2,0	0,5	0,0	-2,0	
Werkloze beroepsbevolking (x1000)	344	320	300	342	350	495	1)

Bron: CPB, december 2008. De CPB ramingen lopen tot en met 2010. Voor de loonsom is in de periode 2011-2013 uitgegaan van een vergelijkbare ontwikkeling als in 2010.

1) De werkloosheid is constant verondersteld op 6,5% van de beroepsbevolking.

Conjunctuur in 2009-2010

Het CPB verwacht dat de Nederlandse economie in 2009 krimpt met 0,75%. Een dergelijke daling is sinds het begin van de jaren tachtig niet meer voorgekomen. Het is vooral de exportsector die de gevolgen ondervindt van de internationale economische tegenspoed. Het CPB gaat voor 2009 uit van een afname van de wereldhandel, die leidt tot een krimpende Nederlandse export. Ook de investeringen nemen af als gevolg van hogere rentes voor leningen en aangescherpte kredietvoorwaarden. Door een forse daling van de olieprijs neemt de inflatie af, waardoor de loonontwikkeling naar verwachting gematigd blijft. Hoewel de gemiddelde koopkracht in 2009 licht stijgt, zullen de consumptieve bestedingen niet toenemen omdat de koopkrachtwinst teniet wordt gedaan door vermogensverliezen. In 2010 verwacht het CPB geen verdere vermogensverliezen zodat, in combinatie met een lichte inkomensverbetering, de consumptie van huishoudens weer zal stijgen. In combinatie met een herstel van de wereldhandel zal de Nederlandse economie zich in 2010 licht herstellen en uitkomen op een bescheiden groei (1%).

De werkgelegenheid (arbeidsjaren) in de marktsector groeit in 2008 naar verwachting minder sterk dan in 2007 (1,7% ten opzichte van 2,6%) en zal in 2009 en 2010 dalen. Ook het aantal werkende personen zal, na een stabilisatie komend jaar, in 2010 afnemen. De werkloosheid bereikt in 2009 een omslagpunt en stijgt harder dan in de vorige CPB-raming. Voor 2010 wordt een zeer forse toename verwacht (zie tabel 1). Omdat de werkgelegenheid

⁵ CPB, Decemberraming 2008: Zwaar weer op komst, 8 december 2008

terugloopt in 2010 betekent dit dat het werkloosheidspercentage sterk oploopt van 4,5% in 2009 tot 6,5% in 2010.

Conclusie: Het CPB heeft de groeiverwachtingen naar beneden bijgesteld ten opzichte van de vorige prognose. Voor 2009 wordt zelfs een krimpende economie verwacht. De economische vooruitzichten voor Nederland zijn in 2009 en 2010 duidelijk verslechterd. Door de turbulenties op de financiële markten, de wereldhandel en de schommelende olieprijs zijn de onzekerheden groter dan ooit.

Bijlage B: Relevante beleidsontwikkelingen

De WW-ramingen zijn gebaseerd op de instroomcohorten van 2007. Daarin worden de economische ontwikkeling en de gevolgen van beleidsontwikkelingen verwerkt. In dit hoofdstuk wordt een analyse gemaakt van de belangrijkste beleidsontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkeling van de WW.

B1. Ontwikkelingen binnen de WAO

Binnen de arbeidsongeschiktheidswetten (WAO, WIA) hebben de afgelopen jaren omvangrijke wijzigingen plaats gehad die consequenties hebben voor de WW.

- In oktober 2004 zijn de toelatingseisen voor de WAO aangescherpt (aSB). Hierdoor wordt enerzijds een groter deel afgewezen, anderzijds worden circa 300.000 bestaande arbeidsongeschikten herbeoordeeld. Door de extra afwijzingen ontstaan meer WW-aanvragen. De herbeoordelingen zorgen ervoor dat een groot deel van de arbeidsongeschikten gedeeltelijk of volledig wordt afgeschat. Een deel hiervan zal een WW-uitkering aanvragen.
- Gelijk met de invoering van aSB wordt de bestaande reguliere herbeoordelingspraktijk afgeschaft. Er vindt nog wel een beperkt aantal professionele herbeoordelingen plaats. We gaan er van uit dat deze betrekking hebben op de groep arbeidsongeschikten die niet onder de herbeoordelingsoperatie vallen. Dit leidt er toe dat er minder mensen om deze reden worden afgeschat en dat er dus minder WW-aanvragen zullen komen.
- De Wet WIA is per 29 december 2005 ingevoerd. Ook dit heeft belangrijke consequenties voor de WW. Enerzijds wordt de mogelijkheid van samenloop met een WW-uitkering beperkt. Dat betekent minder WW-aanvragen. Anderzijds zullen als gevolg van WIA meer afwijzingen plaatsvinden. De groep met 15-35% arbeidsongeschiktheid komt niet meer in aanmerking voor een WIA-uitkering. Een deel hiervan zal een WW-uitkering aanvragen.

De effecten van de wijzigingen zijn verwerkt in de prognoses. De wijze waarop dit gebeurt is inmiddels standaard en voor details verwijzen naar eerdere kennismemo's⁶. We zullen ons beperken tot de wijzigingen.

B1.1 De invoering van aSB

De aanscherping van het schattingsbesluit heeft twee effecten. Enerzijds worden vanaf 1 oktober 2004 meer arbeidsongeschiktheidsaanvragen afgewezen omdat de toelatingseisen zijn aangescherpt. Anderzijds wordt een groot deel van het zittende bestand tussen oktober 2004 en april 2009 herkeurd. Beide effecten hebben een verhogende invloed op de instroom in de WW. Tegelijk met de invoering van aSB is de bestaande herbeoordelingpraktijk afgeschaft. Dit heeft een verlagende invloed op de instroom in de WW.

De invloed van de aanscherping van schattingsbesluit op de nieuwe instroom is inmiddels verwerkt in de WW-instroom en leidt niet meer tot extra WW-instroom. Wat wel nog tot fluctuaties in de WW-instroom leidt, zijn de veranderingen in herbeoordelingsprocedures.

De invloed van de herbeoordelingen in het kader van aSB

De herbeoordelingsperiode loopt door t/m het eerste kwartaal van 2009. Verder wordt de leeftijdsgroep 45-plus herbeoordeeld volgens het oude schattingsbesluit. De 45-plussers,

⁶ Kennismemo 07-06 WWRaming 2007-1, mei 2007

(30.000), die al herbeoordeeld waren volgens het schattingsbesluit, worden opnieuw herbeoordeeld. Daarnaast worden aanvragen van arbeidsongeschikten, die als gevolg van de maximering van het zogenaamde maatmanloon ten onrechte geen of een lagere uitkering hadden gekregen, opnieuw beoordeeld. Deze correcties zijn uitgevoerd in het laatste deel van 2007/ begin 2008. De resterende herbeoordelingen in het kader van aSB vinden in 2008 en 2009 plaats.

Bij de herbeoordelingen geven de realisaties aan dat het effect van de aanscherping van het schattingsbesluit voor de laatste aSB-cohorten sterk is afgenomen⁷. De prognose van de omvang van het extra beroep op de WW als gevolg van aSB is opgenomen in tabel B1.1. Weergegeven is de netto-instroom⁸. Ten opzichte van de vorige raming zijn de uitgangspunten niet gewijzigd.

Tabel B1.1 Prognose WW-toekenningen als gevolg van aSB (cohortaantallen)

	2008	2009	Totaal 2005-2009
Raming 2008-III			
Netto instroom a.g.v. aSB	2.200	400	26.600
Netto afwijzingen a.g.v. aSB	700	100	7.700

De basiscohort (2008) moet gecorrigeerd worden voor de invloed van aSB. Voor 2009 worden nog maar 400 extra toekenningen verwacht: 1.800 minder dan in 2008. Het aantal toekenningen van cohort 2009 moet dus verlaagd worden met 1.800. De verhogende invloed van aSB valt tussen na 2009 weg uit de instroom.

De prognose van het aantal extra WW-aanvragen als gevolg van aSB is ten opzichte van de vorige raming niet gewijzigd. De invloed van de veranderingen bij de WAO zijn inmiddels vrijwel volledig verwerkt in de WW-ontwikkelingen.

⁷ De herbeoordelingscohorten zijn leeftijdcohorten. De jongste leeftijdcohorten zijn het eerst aan de beurt is en de oudste het laatst. Dat betekent dat momenteel vooral ouderen herbeoordeeld worden en voor deze groep zal het effect van de herbeoordelingen geringer zijn.

⁸ Door het wegvallen van de reguliere herbeoordelingspraktijk valt ook de WW-instroom van deze categorie weg. Deze afname moet op de berekende aSB-instroom in mindering worden gebracht.

B2. Veranderingen bij de WW

Ook bij de WW zijn de afgelopen jaren belangrijke stelselwijzigingen doorgevoerd. Het betreffen de wijziging van de wekeneis, de verkorting van de WW-duur, de beperking van de toets verwijtbare werkloosheid en de doorbetaling WW bij ziekte. Met uitzondering van het effect van de doorbetaling WW bij ziekte zijn de effecten van de andere wijzigingen inmiddels in de realisaties verwerkt.

Voortzetting WW bij kortdurende ziekte (DWBZ)

Per 1 mei 2007 worden zieke werklozen pas na 13 weken overgedragen aan de ZW. Een werkloze is in deze periode verder ook sollicitatieplichtig. De verwachting is dat door deze maatregel de werkloze eerder uitstroomt naar werk. Het mogelijke effect van de sollicitatieplicht wordt buiten beschouwing gelaten.

In de uitvoeringstoets is aangegeven dat de maatregel leidt tot een stijging van het gemiddelde WW-bestand met circa 1,8%. Deze stijging is de resultante van een daling van de uitstroom en van de instroom. De uitstroom neemt af omdat voor zieke werklozen in de eerste 13 weken de uitkering niet wordt beëindigd.

De effecten van de maatregel leiden tot een aanpassing van de ontwikkeling bij de WW in 2007 en 2008. In deze prognose uitgegaan wordt van instroomcohort 2008 als basis. Dat betekent dat alle effecten al zijn verwerkt in de realisaties. De prognose hoeft daarom niet meer gecorrigeerd te worden voor de effecten van deze beleidsmaatregel.

De effecten van de beleidsmaatregel DWBZ zijn volledig in de realisaties verwerkt.

Introductie mantelzorgforfait

Voor het bepalen van het arbeidsverleden bestaat er in de huidige Werkloosheidswet al het verzorgingsforfait. Onder voorwaarden tellen perioden waarin kleine kinderen worden verzorgd (voor een deel) mee als arbeidsjaren. Per 1 januari 2007 is daaraan het mantelzorgforfait toegevoegd. Perioden waarin sprake is geweest van het verrichten van mantelzorg worden (voor een deel) meegeteld. De doelgroep hiervoor betreft personen die voor het dienstverband waaruit zij werkloos zijn geworden mantelzorg hebben verricht. Het effect zal, eerst vanaf 2009 overigens, verhogend uitwerken op de duur van de toegekende uitkeringen, maar is naar verwachting verwaarloosbaar. De maatregel wordt niet meegenomen in de instroomprognose.

Poortwachertoets

CWI maakt vanaf 2007 met werkzoekenden die zelf werk zoeken (A-klanten) individuele afspraken over de invulling van de sollicitatieplicht in de eerste drie maanden. Na deze drie maanden wordt getoetst of deze afspraken zijn nagekomen. De verwachting is dat mensen hierdoor geprikkeld worden om sneller een baan te zoeken. Dit zou betekenen dat de gemiddelde WW-duur omlaag gaat en daarmee de uitstroom omhoog. Het effect van deze maatregel op de WW is echter niet te kwantificeren en wordt daarom niet meegenomen in de volumeprognose. Wel is het zo dat de eventuele gevolgen al deels automatische zijn meegenomen omdat zij als verwerkt zijn in de basiscohort (2007).

Vergroting kans op werk voor langdurige werklozen

De wet "vergroting kans op werk voor langdurig werklozen" bestaat uit een drietal onderdelen:

- Aanpassing van de richtlijn passende arbeid; invoeringsdatum 1/7/2008.
- Inkomstenverrekening in plaats van de huidige systematiek van urenverrekening; invoeringsdatum 1/7/2009.
- Actieve bemiddeling naar werk door middel van een werkaanbod; invoeringsdatum 1/7/2009.

De verwachte volume-effecten uit de uitvoeringstoets zijn niet voor alle onderdelen aangegeven. Van de drie effecten is alleen inkomstenverrekening duidelijk gekwantificeerd. Verwacht wordt dat door de overgang naar een systematiek van inkomstenverrekening het WW-bestand zal toenemen omdat de werklozen met inkomstenverrekening later zullen uitstromen dan nu het geval is. Hoewel er in 2009 al rekening gehouden moet worden met een kleine toename van het bestand, waarvoor extra activiteiten moeten worden uitgevoerd, is het daarnaast zo dat de effecten van de inkomstenverrekening pas in de loop van 2010 echt merkbaar zullen worden. Om deze redenen wordt het wetsvoorstel niet meegenomen in deze prognose. Bij de volgende prognose zal dat wel het geval zijn.

Overige beleidselementen:

- SER-advies over de toekomstbestendigheid van de WW. Dit is niet meegenomen in de ramingen.
- SER-advies over de kring van verzekerden. Het is niet meegenomen in de ramingen.
- IOW. Heeft geen consequenties voor de WW-ramingen.
- Wijziging Maatregelenbesluit UWV. Deze wordt niet meegenomen in de volumeramingen.
- Premiekortingen oudere werknemers. De eventuele gevolgen hiervan worden niet meegenomen in de volumeramingen. De verwachte effecten zijn bovendien zeer gering.
- Brugbanen (LKS): heeft als doel om d.m.v. loonkostensubsidie nieuwe banen te creëren voor uitkeringsgerechtigden aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De eventuele gevolgen hiervan zijn niet meegenomen in de volumeramingen.
- Deregulering. Hierover is nog geen politiek besluit genomen. Eventuele volume-effecten worden niet meegenomen in de ramingen.
- Vernieuwing. Eventuele volume-effecten worden niet meegenomen in de ramingen.

De overige beleidselementen zijn niet relevant of momenteel nog in bespreking dan wel niet kwantificeerbaar en worden daarom niet meegenomen in de raming.

Bijlage C: Van beleid naar raming

Op basis van de reeks gerealiseerde instroomcohorten t/m 2007 en de CPB-cijfers is een raming gemaakt van de aanvragen, uitgesplitst naar afwijzingen en toekenningen. Dit betreft de primaire raming van de aanvragen, d.w.z. zonder de effect van gewijzigd beleid. De uitkomsten daarvan zijn opgenomen in tabel C.1.

Tabel C.1 Primaire schatting aanvragen, cohorten 2007-2013 (%)

	2007	2008	2009	2010	2011-2013
Raming 2008-III					
Basisvariant					
Afwijzingen	-13,4	12,1	15,5	22,3	0,0
Toekenningen	-14,3	2,9	15,5	22,3	0,0
Variant met verder inzakkende wereldhandel					
Afwijzingen	-13,4	12,1	19,9	33,6	0,0
Toekenningen	-14,3	2,9	19,9	33,6	0,0
Raming 2008-II					
Afwijzingen	-10,8	-5,0	6,5	1,4	0,0
Toekenningen	-13,0	-5,0	6,5	1,4	0,0

Uit de tabel blijkt dat onder invloed van het inzakken van de economie de voor 2008 verwachte afname is omgeslagen in een stijging. Met name bij de afwijzingen is de omslag groot. Op basis van de macrogrootheden uit de decemberbrief van CPB wordt voor 2009 en 2010 een acceleratie van de groei verwacht. Deze acceleratie is nog meer geprononceerd in variant met een verder inzakkend wereldhandel.

Voor de periode na 2010 wordt uitgegaan van gemiddelde economische groei zoals deze volgt uit de middellange termijnraming van het CPB. Op het gemiddelde groeipad (bbp=1,75%) is er geen toe- of afname van het aantal beslissingen uit hoofde van de economische ontwikkeling. De acceleratie van de groei van instroomcohorten in 2009 en 2010 betekent echter dat voor 2011 eerder rekening gehouden moet worden met verdere groei dan met een stabilisatie.

In primaire schatting zijn nog niet de effecten van de beleidswijzigingen in de arbeidsongeschiktheidswetten (tabel B1.1) en de WW opgenomen. Door de invloed van de beleidswijzigingen ontstaan enigszins bijgestelde mutatiepercentages (tabel C.2). De bijgestelde mutatiepercentages zijn de basis voor de uiteindelijke prognose.

In vergelijking met tabel C.1 blijkt dat in 2009 het aantal toekenningen iets minder toeneemt door het wegvallen van de invloed van aSB. De verschillen zijn echter gering.

Niet alle beleidswijzigingen hebben invloed op de instroom. De maatregelen die leiden tot een duurverkorting (afschaffing vervolgitkering, duurverkorting WWS) zijn gemodelleerd via de uitkeringsduur. Daarnaast hebben de veranderde economische omstandigheden ook invloed op de uitstroomkansen. In de basisvariant wordt voor 2009 verwacht dat de uitstroomkansen met 5% dalen, en voor 2010 wordt nog een keer een verdere afname met

5% verwacht. In de variant met een verder inzakkende wereldhandel wordt verwacht dat de uitstroomkansen in 2010 niet met 5% dalen maar met 7,5%.

Tabel C.2 Schatting aanvragen inclusief beleid, cohorten 2007-2013 (%)

	2007	2008	2009	2010	2011-2013
Raming 2008-III					
Basisvariant					
Afwijzingen	-13,4	12,1	14,4	22,5	0,0
Toekenningen	-14,3	2,9	14,8	22,3	0,0
Variant met verder inzakkende wereldhandel					
Afwijzingen	-13,4	12,1	18,8	33,9	0,0
Toekenningen	-14,3	2,9	19,2	33,7	0,0
Raming 2008-II					
Afwijzingen	-10,8	-6,0	5,3	1,4	0,0
Toekenningen	-13,0	-7,2	5,9	1,3	0,0

In de jaren na 2010 blijft de uitstroomkans gehandhaafd op het niveau van 2010.

Overzicht KENNISMEMO'S

2005

- 05/01 Eigen risicodragers WAO/WIA
- 05/02 RWI rapport "de weg terug: van arbeidsongeschiktheid naar werk
- 05/03 Reintegratiemarkt en UWV in vogelvlucht
- 05/04 Doorstroom van WW naar WWB per regio
- 05/05 Stelselherzieningen in WW sinds 2003 [artikel in W&I]
- 05/06 WW kwartaalramingen 2005 IV
- 05/07 AO Kwartaalramingen 2005 IV

2006

- 06/01 ZW Kwartaalramingen 2005 IV
- 06/02 Werkloosheid in de regio Haaglanden
- 06/03 Ontwikkelingen bij WAJONG
- 06/04 Vraaggericht re-integreren en arbeidsmarktprognoses [artikel in W&I]
- 06/05 Startnotitie WAJONG
- 06/06 WW Kwartaalramingen 2006 I
- 06/07 AO Kwartaalramingen 2006 I
- 06/08 Dossierstudie WIA 80-100
- 06/09 WIA Kwartaalramingen 2006 I
- 06/10 ZW Kwartaalramingen 2006 I

- 06/11 Vaststelling en evaluatie van effectiviteit van reïntegratiemaatregelen voor WW cliënten
- 06/12 Eerste verkenningen WIA
- 06/13 Steekproeftrekking onderzoek zittend bestand WW
- 06/14 Uitstroomkansen in WIA
- 06/15 Klantontwikkelingen UWV
- 06/16 Herbeoordeling van werkende WAO'ers
- 06/17 Re-integratie na herbeoordeling [artikel in het blad **re-integratie**]
- 06/18 Instroom in WW na ontslag van werknemers met Wiw- of ID-baan
- 06/19 WW Kwartaalramingen 2006 II
- 06/20 AO Kwartaalramingen 2006 II

- 06/21 ZW Kwartaalramingen 2006 II
- 06/22 De oudere werknemer [artikel W&I]
- 06/23 Klachten; stand van zaken en benchmark met andere publieke instellingen
- 06/24 Witte fraude bij jongeren
- 06/25 Langdurige werkloosheid [artikel in W&I]
- 06/26 Duurzaamheid plaatsingen [artikel in W&I]
- 06/27 Startnotitie vangnet ZW
- 06/28 Zittend Bestand WW: Indicaties voor re-integratiekansen en handavingsrisico's
- 06/29 Ontwikkelingen bij gemeenten na invoering van de WWB
- 06/30 Een jaar WIA; de balans [artikel in ESB]

2007

- 07/01 Doorstroom van WW naar bijstand (WWB), 2003-2010
- 07/02 Indicatieve quick scan participatiepotentieel UWV klanten
- 07/03 Tussenrapportage dossieronderzoek Wajong
- 07/04 WIA monitor WGA; eerste meting
- 07/05 Geactualiseerde raming re-integratiepotentieel UWV klanten
- 07/06 Voorjaarsraming WW
- 07/07 Voorjaarsraming AO
- 07/08 Voorjaarsraming ZW
- 07/09 De groep 35-min in kaart gebracht
- 07/10 Over slaagpercentages en re-integratiedoelstellingen; schattingen en overwegingen

- 07/11 WIA monitor vangnet; eerste meting
- 07/12 Stand van zaken onderzoek Zittend Bestand WW
- 07/13 Zie 08/02
- 07/14 ZW Raming 2007-II
- 07/15 AO Raming 2007-II
- 07/16 WW Raming 2007-II
- 07/17 Effectiviteit re-integratie AG cliënten
- 07/18 Samenvatting dossieronderzoek Wajong
- 07/19 Raming ZW 2007-III

- 07/20 Klachten WIA klanten
- 07/21 Raming AO 2007-III
- 07/22 Raming WW 2007-III

- 2008**
- 08/01 Vangnet werkprogramma
- 08/02 Resultaten onderzoek zittend bestand WW
- 08/03 Overzicht beroepen WW'ers versus vacatures
- 08/04 Geactualiseerde raming re-integratiepotentieel voorjaar 2008
- 08/05 Raming AO 2008-I
- 08/06 Raming ZW 2008-I
- 08/07 Raming WW 2008-I
- 08/08 Kwantitatieve overwegingen bij de nieuwe Wajong
- 08/09a Model klantgerichtheid UWV
- 08/09b Model klantgerichtheid UWV, detailanalyse

- 08/10 Raming AO 2008-II
- 08/11 Raming ZW 2008-II
- 08/12 Raming WW 2008-II
- 08/13 Doorstroom van WW naar WWB 2006-2008
- 08/14 Werkprogramma Pilot Voorspellers voor Werkhervatting
- 08/15 Ontwikkeling werkaanbod 2009 bij tegenvallende economische ontwikkeling, versie II
- 08/16 Arbeidsparticipatie, een onderzoek naar Europese systemen en praktijken
- 08/17 Zachte factoren en werkherhvatting
- 08/18 Aan het werk met functionele beperkingen.
- 08/19 TNO subsidieonderzoek overige flexwerkers
- 08/20 Raming ZW 2008-III
- 08/21 Raming AO 2008-III
- 08/22 Raming WW 2008-III